



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Agenda S. Coloniensis Ecclesiae. Hoc Est: Liber Pastoralis

Ferdinand <Köln, Erzbischof>

Coloniae Agrippinae, 1614

De prædicatione Verbi Dei, seu institutione Christiani populi pro concione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39761

DE PRAEDICATIONE
NE VERBI DEI, EX CON-
CILIO PROVINCIALI
COLONIENSI, CELEBRATO

Anno Domini 1536. parte VI.

DE DISSEMINATIONE
verbi.

C A P. I.



1. Cor. 2.

Act. 6.

Marc. 16.

Matt. 28.

1. Tim. 4.

2. Tim. 4.

Moe ministerium sanctissimus Apostolus cæteris omnibus præfert. Vnde & Corinthijs scribens, ait: *Non misit me Christus baptizare, sed euangelizare. Cui & cæteri Apostoli adstipulantur, cum inquit: Non est æquum nos relinquere, verbum & ministrare mensis. Quin imo & Christus alijs anteponit: Euntes, inquit, in uniuersum mundum, prædicate Euangelium omni creatura, ac docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, docentes eos seruare omnia quacumque mandauit vobis.* Quamobrem S. Paulus Timotheum suum excitans, ait: *Attende lectioni, attende exhortationi & doctrina, noli negligere gratiam qua est in te, qua data est tibi per prophetiam cum impositione manuum presbyterij. Hac meditare, in his esto, ut profectus tuus manifestus sit omnibus. Attende tibi & doctrina, insta in illis, hoc enim faciens & te ipsum saluum facies, & eos qui te audiunt.* Et iterum. *Tu vero vigila, in omnibus labora, opus fac Euangelista, prædica verbum, insta oportune, importune ministerium tuum imple.*

QVID PAROCHO ME-
ditandum.

C A P. II.

Meditabitur Parochus quid ipsi Dominus per Ezechiel. cap. 3. 33. ac 34. præceperit; parabolaque speculatoris, menti infigenda est: *Speculatorem inquit, dedi te domui Israel. Quod si speculator viderit gladium venientem, & non insonuerit buccina, & populus se non custodierit, venerit q̄ gladius & tulerit de eis animam, ille quidem iniquitate sua captus est, sanguinem autem eius de manu*

de manu speculatoris requiram. Parochi quidem sunt, quibus potissimum dictum est: *Fratres si quis ex vobis errauerit à veritate, & conuerterit quis eum,* ^{Iacob 5.} scire debet, quoniam qui conuertit fecerit peccatorem ab errore via sua, saluabit animam eius à morte. Dura est nimis illa Prophetæ lamentatio: *Paruuli perierunt panem, & nemo dabat eis.* Pasce ergo fame morientem: si non pauperis occidisti. At homo ex duabus partibus constat, ex carne scilicet & spiritu. Duplici ergo cibo opus est. Nam vt S. Scriptura ait: *Non in solo pane viuit* ^{Matt. 4.} homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei. Cibus exterior carnem tantum mortalem reficit, & intrans per os in ventrem vadit, & in secessum emittitur. Panis autem Spiritus, tam per verbum prædicationis, quam sacramentaliter, in veritate corporis & sanguinis dominici, in viuâ fide comestus, viuificat, reficit, ac vegetat animam, qui non perit sed permanet in vitam æternam, & hunc qui ederit, non morietur in æternum. Id quod omnes pij ^{Heb. 4.} sciunt ac sentiunt. Viuus enim sermo Dei est, & efficax & penetrantior quouis gladio ancipiti, ac pertingens vsque ad diuisionem animæ & Spiritus, compagumque & medullarum.

FIDELITAS IMPRIMIS

in Parocho requiritur.

CAP. III.

Hic tam inter huius cœlestis panis dispensatores quæritur, vt fidelis ^{1. Cor. 4.} quis inueniatur: fidelis inquam seruus ac prudens, quem constituit Dominus super familiam suam, vt det illis escam in tempore. Beatus ille ^{Matt. 24.} seruus, quem cum venerit Dominus eius inuenit sic facientem. Sin secus, veniet Dominus serui illius, in die quo non sperat, & hora quam ignorat, & diuidet eum, partemque eius ponet cum hypocritis, vbi erit fletus & stridor dentium.

QVID SIT FIDELIS

verbi dispensatur.

CAP. IV.

Is autem fidelis est dispensator attestante diuinissimo Ioanne, cuius ^{1. Ioan. 4.} scopus vnicus ille Christus est, & cuius spiritus confitetur Christum in carne venisse, id est vt D. Paulus interpretatur, qui docet apparuisse gratiam Dei ^{Tim. 2.} & Saluatoris nostri omnibus hominibus ad erudiendum nos, vt abnegantes omnem impietatem & secularia desideria, sobriè, iustè, & pie viuamus in hoc seculo, expectantes beatam spem, & aduentum gloriæ magnæ Dei;

Dei, & Saluatoris nostri Iesu Christi. Qui, inquam docet eundem Iesum Christum Dominum nostrum hominem factum, vt daret seipsum pro nobis, vt nos redimeret ab omni iniquitate, & mundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum. Quibus verbis S. Paulus duas in Christo naturas, verbi scilicet & carnis, indissolubili vinculo coherentes, & vtriusque naturæ rationem complectitur. Verbi, quatenus erudit nos, docens, quæ sit voluntas patris, quam facientibus denunciat, proemium, præuaricantibus verò pœnam æternam. Carnis verò, quatenus datus & immolatus est pro nobis in ara crucis. Agnus immaculatus, & victima tollens peccata mundi, nobis relinquens exemplum, vt sequamur vestigia eius, & eadem cogitatione armemur: quia qui passus est in carne, desijt à peccatis, vt iam non desiderijs hominum, sed volūrate Dei, quod reliquum est in carne temporis viuamus. Omnis autem Spiritus, qui soluit Iesum, ex Deo non est: & hic est Antichristus, de quo audistis, quoniam venit, & iam in mundo est.

Ioan. 1.

1. Pet. 2.

1. Pet. 4.

1. Ioan. 4.

OMNIS SCRIPTURA AD GEMINAM CHARITATEM EXIGENDA.

C A P. V.

IS item fidus est minister verbi, qui omnem scripturam ad Christianam exigit charitatem. Charitas enim Christianismum consummat, quem admodum apud D. Paulum legimus: *Finis præcepti, est charitas de corde puro, conscientia bona, & fide non ficta.* Et est potissimum illud inditium quo Christiani esse comprobamur. *In hoc (ait Christus), cognoscent homines quia discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad inuicem.* Vnde B. Augustinus in libris de doctrina Christiana, breuissimam methodum, ad peruestigandas, intelligendasque Scripturas, commonstrare volens: quisquis Scripturas diuinas, vel quamlibet earum partem intellexisse sibi videtur, ita vt in illo intellectu non ædificet geminam charitatem Dei & proximi, is nondum intellexit, quod legis ac Scripturarum summa finis ac plenitudo, sit dilectio, quæ duobus mandatis comprehenditur: nempe *Diliges Dominum Deum tuum, ex toto corde tuo, ex tota anima tua, ex tota mente tua, & ex tota virtute tua, & diliges proximum tuum sicut teipsum.* Et: *Quemadmodum vultis, vt faciant vobis homines, ita & vos facite illis.* In his duobus mandatis vniuersa lex pendet & Prophetæ. Quicumq; ergo ad hanc amussim doctrinam suam attemperat, is nunquam potest perniciosè errare.

1. Tim. 1.

Ioan. 13. 15.
Aug. de doct.
trin. Christ.
lib 1. c. 36.

Rom. 13.

Matt. 22.

Matth. 7.

De prædicatione verbi Dei. 193
SUMMA EVANGELICÆ
prædicationis.

C A P. VI.

Ezechiel verò Propheta summam suæ prædicationis Dominum enarrantem facit, hisce penè verbis: Viuo ego dicit Dominus: Nolo mortem peccatoris, sed vt conuertatur impius & viuat. Iustitia iusti non liberabit eum, in quacunque die peccauerit: & impietas impij non nocebit ei, in quacunque die conuersus fuerit ab impietate sua. Quare qui egerit pœnitentiam à peccato suo, feceritque iudicium & iustitiam, & in mandatis tutè ambulauerit, nec fecerit quicquam iniustum, vita viuet & non morietur: quod Christus breuibus complexus: *Pœnitentiam, inquit, agite: appropinquabit enim regnum celorum.* Sed de his alias locupletius, suffecerit hic, vtrumque indicasse scopum.

PAROCHO CAUTISSIMA SOLI-
citudine in prædicatione verbi vtendum.

C A P. VII.

Quo autem sollicitiùs Parochus prouinciam, cui admotus est, gubernare fatagat, haud existimabit se alicui leui muneris, sed omnium grauissimo ac difficillimo præfectum; tantæ nimirum difficultatis, vt verbi prædicatorem vndiquaq; absolutum vix vnum è millibus reperias. Non idem est ouium palatum, magna in pascendis varietas: quod vnam ouiculam nutrit, alteram macerat aut maciat, culpauerit aliquis auaros, prodigus hinc argumentum prodigalitatæ suæ colliget: Culpauerit prodigos auarus inde tenacitatæ suæ excusationem arripiet. Ea est hominum malitia, vt ne dum alia, sed & sanctissimum Dei verbum, pro suis quisque affectibus ac ad sua desideria confouenda potius, quàm eradicanda trahat. Videmus pro dolor, quemadmodum hac tempestate plerique sacras literas in parabolam ac prouerbiũ vertant, atque ad excusandas excusationes in peccatis, *Psalm. 148.* summa vi atque impudentia torqueant, adulterantes verbum Dei. Quare Parochus cautissima sollicitudine agere debet, per gladium Dei tecantem à dexteris & à sinistris, vt medium iter pateat ad incedendum per viam regiam mandatorum Dei.

QVEMADMODVM
sermo temperandus.

CAP. VIII.

A Temperandus sermo, quoad eius fieri potest pro auditorum captu. Alij siquidem acri ingenio ac iudicio sunt, alij hebetes animo, ac rudi Minerua præditi: quidam attentè, quidam verò desides, hi rectè ac sincerè instituti, illi seducti ac decepti. Discretionè ergo maxima opus est. Breuiter, nemo erit concionator absolutus, cui præter vitam exemplarem non adsint omnia quæ sequuntur: nempe cognitio scripturarum vtriusque Testamenti, ingenium velox, solers atque versatile, eloquentia vehemens, suadibilis & suaui, neque interim minus, temperata quam copiosa prudentia rerum ac personarum docendarum, experientia multiplex, immobilis inconstantia. Denique spiritus, qui si deerit, reliquis donis parum profecerit. Non enim vos estis qui loquimini, sed spiritus Patris vestri qui loquitur in vobis. Quomodo enim ad æternarum rerum desideria alios accendet, qui ipse totus languet ac friget, nondum spiritu concepto, qui ex Deo est, quem & ipse Deus dat bonum petentibus se? En quam arduum est, concionandi munus. Nec tamen propterea diffidentia (quæ plerumque multos auertit) deserendum. Ad euangelizandum missi sunt Parochi. Væ ergo illis, si non euangelizauerint. Si quis autem eorum sapientia indiget, scrutetur Scripturas, & postulet à Deo, qui dat omnibus affluenter, & non improperat & dabitur ei.

Matt. 10.

1. Cor. 11.

Iacob. 1.

QVID CAVENDVM
inter concionandum.

CAP. IX.

Ex epistola
ind. 2. Tim.
7.

Tit. 2.

CAuebit autem modis omnibus, ne lubricus in docendo sit, huc illucque effluens. Et imprimis, ne vento doctrinarum, ab Ecclesia Catholica non receptarum, veluti nubes sine aqua circumferatur, sed formam habeat sanorum verborum, ab Ecclesiæ (quæ columna veritatis est) instituto nihil discrepantium. Tu (inquit Paulus ad Titum) loquere quæ decent sanam doctrinam, verbum sanum & irreprehensibile.

NIHIL

N I H I L A V T F A B V -
losum aut suspectum adferendum.

C A P. X.

Ineptas autem & aniles fabulas deuitabit, qualia nuper erant, quæ ex nul- ^{2 Tim. 4.}
 lis probatis auctoribus, sed potius suspectissimis obscurorum hominum ^{2 Tim. 2.}
 commentis, adferebantur exempla. Olim verè genealogiæ interminatæ, ^{Tit. 3.}
 quòd ad pietatem illa nihil fecerint. Exercebit autem se ipsum ad pieta- ^{1 Tim. 4.}
 tem, quod corporalis exercitatio ad modicum utilis sit, pietas autem ad
 omnia utilis, promissionem habens vitæ, quæ nunc est, & futuræ.

L O Q V A C I T A S V I T A N D A.

C A P. XI.

Nequè minus vitabit prophana & vaniloquia, hoc est, futilem & ina-
 nem loquacitatem, qua nonnulli ratiocinationibus humanis, falsam
 scientiæ opinionem sibi venantur. Sic enim suum compellat Timothe-
 um D. Paulus. *O Timothee depositum custodi, deuitans prophanas vocum noui- 1 Tim. 6.*
 tates, & oppositiones falsi nominis scientiæ, quam quidam promittentes circa fi-
 dem exciderunt.

Q V E M A D M O D V M P A R O C H V M
aduersus hereticos pugnare oporteat.

C A P. XII.

Paratos nos esse vult Apostolus Petrus, ad satisfactionem omni po- ^{1 Pet. 3.}
 scienti nos rationem de ea, quæ in nobis est, spe & fide, sed cum mode-
 stia & timore. Neq; ergo doceat, neque intendat his Parochus, quæ quæstio-
 nes magis præstant, quam ædificationem, quæ est ex charitate 1. Tim. 1. &
 iterum 2. Tim. 2. & 3. Paulus ait: stultas & sine disciplina quæstiones, & pu-
 gnas legis respue, sciens quia generant lites. Seruum autem Domini non
 oportet litigare, proindeq; vbi cū hæreticis res est, corripiet quidē eos, cum
 modestia, qui resistunt veritati, ne quando Deus det illis pœnitentiam, ad
 cognoscendam veritatem, & respiscant à Diaboli laqueis, à quo tenentur
 captiui ad ipsius voluntatem. Quod si non profecerit, hæreticū hominem, ^{Tit. 3.}
 post vnam & secundam correptionem deuitet, sciens quia subuersus est,
 qui eiusmodi est, & delinquit, quum sit propriè iudicio condemnatus. Ne-
 quaquã autem ad populum verbis contendat; ad nihil enim vtile est, nisi ad ^{2 Tim. 2.}
 subuersionē audientiu: memor Apostolici sermonis, quo reijciuntur omnes,

1. Cor. 11.

qui scissuram quærunt. Si quis enim vult contentiosus esse, nos talem consuetudinem non habemus, neque Ecclesia Dei.

**A SCOMMATIS ET CONVI-
tius abstinentium.**

C A P. XIII.

INter concionandum ergo à scommatis, maledictis, ac conuitijs omninò abstinentium est. Prædicetur purè ac sincerè Dei verbum, iuxta Ecclesiasticam traditionem, & Patrum ab Ecclesia Catholica approbatorum interpretationem. Quæ verò in contentionem vel disceptationem reuocari possunt, penitus fileantur.

**IN CONTENTIOSIS DOGMA-
tibus, quomodo docendus populus sapere.**

C A P. XIV.

IN controuersis autem & contentiosis, obscurisque dogmatibus, quæ sacris voluminibus, vel vniuersali Ecclesiæ consensu expressim decisa non sunt, populus priuatim (maximè cum Exomologesi se purgat, modo grauatam conscientiam in hoc habeat) ita docendus est sapere, atque hac cautione profiteri de his se credere, sicut credit Ecclesia. Hoc enim tutius, quàm asseuerare, de quo dubites, aut quod non intelligas.

**QVALEM OPORTEAT ESSE
Parochum in reprehendendis criminibus.**

C A P. XV.

2. Tim. 4.

Mat. 18.

ERit quoque Parochus in reprehendendis criminibus vehemens, atque acer. Constitutus est enim vt annunciet populo scelera eorum, sic tamen, vt in suggesto vitia tantum reprehendat, non personas nominatim perstringat. *Argue, inquit Apostolus, increpa, obsecra in omni patientia & doctrina.* Vbi persona arguenda, denunciatione Euangelica vtendum: *Si peccauerit in te frater tuus, inquit Christus, vade & corripe eum inter te & ipsum solum: quod si te audierit, lucratus eris fratrem tuum, quod si te non audierit, adhibe tecum adhuc vnum aut duos, vt in ore duorum aut trium testium stet omne verbum: Quod si eos non audierit, dic Ecclesia: quod si Ecclesiam non audierit, sic tibi, sicut Ethnicus & Publicanus.* Sic
Paulus

Paulus Corinthium resipiscere nolentem excommunicauit. Et hic iterum ^{1. Cor. 5.} Christi doctrina & exemplum sequendum, vt beneuolentia seueritatem vincat, vt paratus sit Parochus dimittere peccanti non modo septies, sed & ^{Matt. 18.} septuagesies septies. Et cum Christo paratior sit ad absoluendū adulteram, ^{Ioan. 8.} ad frugem melioris vitæ reuertentem, quàm ad condemnandum. Quem admodum Paulus quoque recepit Corinthium in gratiam illum poeni- ^{2. Cor. 2.} tentem.

MANIFESTA REPREHENSIO

utriusque potestatis vitanda.

C A P. XVI.

Vitanda quoque manifesta reprehensio utriusque potestatis, tam Ec-
clesiasticæ quam ciuilibus. Neque inuehendum in ordinem aliquem,
aut aliquod ab Ecclesia receptum viuendi genus. Omnis enim potestas à ^{Rom. 13.} Deo est, & propterea eatenus honoranda, non incessenda. Sequenda præ-
cursoris dominici doctrina & exemplum, qui ne milites quidem à se repu- ^{Luc. 3.} lit, aut vlla contumelia affecit, sed magis viam rectè viuendi ostendit. Per
eiusmodi enim incautam reprehensionem, plebs ad seditionem magis
ac rebellionem incitatur. Hanc murmur, odium, impatientia, contumacia
proteruita, & detractionis libido comitantur: quin potius docendus popu-
lus est obedire magistratibus, præpositis suis, etiam discolis: ac interim ad ^{1. Pet. 2.} monendus est, vt si sint magistratus interdum vitiosi, id euenire, quod Do-
minus regnare facit malos & hypocritas propter peccata populi. Omnem
animam potestatibus sublimioribus subditam esse: quodque omnis pote- ^{Iob. 14.} ^{Prou. 28.} ^{Esai. 3.} ^{Rom. 13.} ^{Act. 5.}
stas à Deo sit, quod denique qui potestati resistit, Dei ordinationi resistat,
nisi tamen potestas expressim præcipiat, quod est contra mandatum Dei,
tum enim oportet plus obedire Deo, quàm hominibus.

QUOMODO CORRIPIENDI

Magistratus.

C A P. XVII.

IN corripiendis verò magistratibus, correctioni quoque fraternæ locus
est, quemadmodum Ioannes reprehendit Herodem. Sic enim legimus:
Dicebat enim Ioannes Herodi, non populo; Non licet tibi vxorem fratris ^{Marc. 6.}
tui habere. Qua si nihil promoueas, postulanda & expectanda prouisio
Prælatorum ac maiorum Magistratum est, qui si dissimulent, etiam con-
sultum magis, vt vltio remittatur ad Deum, quàm vt tantum scandalum
inde deterius subsequatur.

A D M O N E N D U S E S T

populus ut oret pro Magistratibus.

C A P. XVIII.

Est autem populus frequenter in concionibus, post conciones verò
1. Tim. 2. semper diligentissimè commonendus, ut Deum optimum maximum
 pro potestatibus deprecetur. Obsecro (inquit gentium Magister Paulus)
 ut fiant omnium, obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actio-
 nes pro omnibus hominibus, pro Regibus & omnibus qui in sublimitate
 constituti sunt, ut quietam & tranquillam vitam agamus in omni pietate
 & castitate. Hoc enim bonum est & acceptum coram Salvatore nostro Deo,
 qui omnes homines vult saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire.

N O T A N T U R Q U I

secus docent.

C A P. XIX.

Si quis aliter docet & non acquiescit sanis sermonibus Domini nostri
1. Tim. 6. Iesu Christi, & ei qui secundum pietatem est, doctrinæ, superbus est, ni-
 hil sciens, sed languens circa pugnas & quæstiones verborum, ex quibus o-
 riuntur inuidiæ, contentiones, blasphemiæ, suspiciones malæ, conflictatio-
 nes hominum corruptorum, & qui veritate priuati sunt, existimantium
 quæstum esse pietatem.

O R D O C O N C I O N A N D I

quem simpliciores sequentur.

C A P. XX.

August. de
doctr. Christ.
lib. 4. c. 30. **S**impliciores ac minus eruditi concionatores, festis quibusque diebus
 concione in nomine sanctissimæ Trinitatis, cum imprecatione gratiæ
 Dei (nempe ut Dominus suum spiritum verbo addere dignetur) cœpta, ini-
 tio ambas lectiones, quæ Epistola aut Euangelium Missæ eius diei appellan-
 tur, ad verbum denarrabunt. Deinde post imploratam diuinis numinis
 clementiam, regrediantur ad breuem vtriusque lectionis dilucidationem,
 locos aliquot communes ex vtraque diligentes, quibus populus ad vitæ pie-
 tatem, charitatemque Dei ac proximi inflammetur. Denunciabunt quoque,
 quid Ecclesia Dei eo die potissimum Deum oret ac precetur, quod in pre-
 cationibus seu collectis, quæ post Canticum *Kyrie eleison*, aut *Gloria in excelsis*,
 dicuntur, continetur: ac hortabuntur populum, ut idem pariter interea dum
 sacra aguntur, Deum oret, si non verbotenus, mente tamen.

S A N C T O .

SANCTORUM HISTORIÆ

quatennis attingenda.

CAP. XXI.

Sanctorum historijs ne nimis diu immorentur: quin potior pars (vti iam diximus) Euangelio detur & Epistolæ explicandis. Quod si fabulosa videbitur historia, ne attingant quidem, si verisimilis, leuiter, eaque decerpant, quæ imitanda videantur. Miracula quoque ne impudentius iactentur, nisi quæ Scripturis prodita, aut à non leuibus scriptoribus, summa cum historiæ fide tradita fuerint.

ALLEGORIÆ QVQ-

modo explicanda.

CAP. XXII.

Si quas allegorias aut sensus Scripturæ reconditiores, spiritualia spiritualibus conferentes, adferre velint: has ex receptis Ecclesiæ Doctoribus, veluti Ambrosio, Hieronymo, Augustino, Chryostomo ac similibus comprobatis authoribus desument.

QVOMODO FINIENDA.

Concio.

CAP. XXIII.

Vbi ad calcem concionis deuentum erit, breui Epilogo, quo argumentum ac capita totius concionis renarret, vtatur. Id enim ad captum ac fulciendam memoriam Auditorum plurimum fecerit.

QVID RECITANDVM

 finita concione

CAP. XXIV.

Debet quoque, finita concione, Decalogus ac Symbolum fidei, & succinctè & exerte recitari. Illa quoque; exomologesis ac publicorum peccatorum confessio, cum imploratione misericordiæ Dei, purè ac distinctè pronunciari, ac moeri populus, vt iisdem verbis Sacerdotem pronunciantem subsequatur, ac deinde recenseri consolatoria imprecatio remissionis peccatorum, vt populus deiecto, contrito, humiliato animo, ac toto corde, cum presbytero accingatur ad mysterium redemptionis suæ (quod in altari

altari tractatur) contemplandum, fructumque Dominicæ passionis, quæ in altaris mysterio commemoratur, repræsentaturque participandum.

*QVOMODO FINITA CONCIONE
populus excitandus ad orandum pro defunctis.*

C A P. XXV.

Cum multum plerumque temporis, paruo cum fructu teratur, in recensendis singulatim defunctorum nominibus, vbi viritim pro quolibet exigitur vna oratio Dominica, idq; interdum non citra suspensionem vel quæstus, vel ambitionis fiat. Nobis potius videbitur, vt populus ad communem pro defunctis orationem piè ac deuotè dicendam accendatur, & hæ genealogiæ intermittantur.

**FORMVLA GENERALIS,
QVA PAROCHI ANTE ET POST
Concionem vti possunt.**

I. Principio concionaturi signo crucis se obfignando dicant:

In Nahmen deß † Vatters/ vnd deß † Sohns/ vnd deß heiligen † Geists/ Amen.

II. Citent aliquam ex lectione Euangelij seu Epistolæ sententiam, in qua explicanda concio potissimum versabitur, aut si visum, prima, vt alij assolent, lectionis pro concione tractandæ verba, Latinè & Germanicè.

III. Ordiantur modo sequenti, aut simili:

Gnad/ Fried vnd Barmherzigkeit von Gott dem himlischen Vatter/ seinem einigen gebornen Sohn Jesu Christo / sampt dem heiligen Geist / sey vnd bleib bey vns von nun an bis in Ewigkeit/ Amen.

IV. Deinde auditores ad orandum excitent dicendo:

Die Wort so ich Ewer Lieb vnd Andacht vermeldt habe / sein gezogen auß dem heutigen H. Euangelio (oder Epistolen) von welchen etwas weiters zu vnser geistlichen Aufferbauung/ Trost vnd Lehr zu reden / wollen wir einhelliglich die Gnad Gottes begehren/